

3. Městský a venkovský prostor v Olomouckém kraji

3.1. Území, sídelní struktura, dostupnost

V této kapitole budeme srovnávat městský a venkovský prostor podle krajské varianty (venkovský prostor = obce do 2 000 obyvatel). U této varianty jsme Vojenský újezd Libavá zařadili do venkovského prostoru. Nyní se zaměříme na porovnání venkovského a městského prostoru na úrovni okresů a správních obvodů obcí s rozšířenou působností Olomouckého kraje (SO ORP).

Tab. 3.1.1 Základní územní a sídelní charakteristiky k 31. 12. 2008

	Počet obyvatel		Rozloha (km ²)		Počet obcí		Počet částí obcí		Počet obcí se statutem města	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Olomoucký kraj	220 605	421 532	3 710	1 557	351	47	561	206	4	26
v tom okresy:										
Jeseník	14 306	27 098	415	304	18	6	41	22	2	3
Olomouc	68 087	163 252	1 187	433	83	13	158	74	-	6
Prostějov	54 378	55 781	669	101	92	5	139	19	-	5
Přerov	47 425	87 297	622	223	97	7	117	35	1	5
Šumperk	36 409	88 104	817	496	61	16	106	56	1	7
v tom SO ORP:										
Hranice	15 521	19 302	276	50	30	1	42	9	1	1
Jeseník	14 306	27 098	415	304	18	6	41	22	2	3
Konice	8 403	2 894	154	24	20	1	39	6	-	1
Lipník nad Bečvou	7 071	8 386	88	31	13	1	16	5	-	1
Litovel	13 564	10 063	201	46	19	1	49	11	-	1
Mohelnice	6 014	12 713	130	58	12	2	21	10	1	2
Olomouc	36 774	123 946	620	239	36	9	63	44	-	2
Prostějov	45 975	52 887	515	76	72	4	100	13	-	4
Přerov	24 833	59 609	258	142	54	5	59	21	-	3
Šternberk	6 776	17 145	207	100	19	2	24	10	-	2
Šumperk	16 134	56 055	494	364	24	11	51	36	-	3
Uničov	10 973	12 098	159	48	9	1	22	9	-	1
Zábřeh	14 261	19 336	193	74	25	3	34	10	-	2

dokončení

	Průměr na 1 obec								Hustota zalidnění (osoby/km ²)	
	počet obyvatel		rozloha (km ²)		počet částí obcí		počet katastrů		V	M
	V	M	V	M	V	M	V	M		
Olomoucký kraj	628,5	8 968,8	10,6	33,1	1,6	4,4	1,6	4,6	59,5	270,8
v tom okresy:										
Jeseník	40,8	576,6	1,2	6,5	0,1	0,5	0,1	0,4	34,5	89,2
Olomouc	194,0	3 473,4	3,4	9,2	0,5	1,6	0,4	1,6	57,4	376,6
Prostějov	154,9	1 186,8	1,9	2,1	0,4	0,4	0,4	0,4	81,3	553,0
Přerov	135,1	1 857,4	1,8	4,7	0,3	0,7	0,3	0,7	76,2	392,0
Šumperk	103,7	1 874,6	2,3	10,5	0,3	1,2	0,3	1,3	44,6	177,7
v tom SO ORP:										
Hranice	44,2	410,7	0,8	1,1	0,1	0,2	0,1	0,2	56,3	387,6
Jeseník	40,8	576,6	1,2	6,5	0,1	0,5	0,1	0,4	34,5	89,2
Konice	23,9	61,6	0,4	0,5	0,1	0,1	0,1	0,1	54,7	118,4
Lipník nad Bečvou	20,1	178,4	0,3	0,7	0,0	0,1	0,0	0,1	80,3	274,3
Litovel	38,6	214,1	0,6	1,0	0,1	0,2	0,1	0,2	67,5	216,9
Mohelnice	17,1	270,5	0,4	1,2	0,1	0,2	0,1	0,3	46,2	218,4
Olomouc	104,8	2 637,1	1,8	5,1	0,2	0,9	0,2	1,0	59,3	519,0
Prostějov	131,0	1 125,3	1,5	1,6	0,3	0,3	0,3	0,3	89,2	691,9
Přerov	70,7	1 268,3	0,7	3,0	0,2	0,4	0,2	0,4	96,1	418,8
Šternberk	19,3	364,8	0,6	2,1	0,1	0,2	0,1	0,2	32,8	171,4
Šumperk	46,0	1 192,7	1,4	7,7	0,1	0,8	0,2	0,8	32,7	154,2
Uničov	31,3	257,4	0,5	1,0	0,1	0,2	0,1	0,2	68,9	250,7
Zábřeh	40,6	411,4	0,6	1,6	0,1	0,2	0,1	0,3	73,8	261,1

Rozdíly mezi venkovským a městským prostorem jsou viditelné už v základních územních a sídelních charakteristikách. Ve venkovském prostoru se nachází 88,2 % obcí a jejich rozloha zaujímá 70,4 % celkové rozlohy. Z toho vyplývá, že hustota zalidnění je ve venkovském prostoru podstatně nižší (59,5 osob na km²) než v městském (270,8 osob na 1 km²). Diference jsou i mezi jednotlivými okresy. Největší rozlohu má venkovský prostor v okrese Olomouc (1 187 km²) a nejmenší venkovské obce okresu Jeseník (415 km²). Přitom v okrese Jeseník je velikost venkovského a městského prostoru nejvíce vyvážená. Největší hustotu zalidnění jak ve venkovském, tak i v městském prostoru měl okres Prostějov.

Tab. 3.1.2 Počet obcí venkovského prostoru podle počtu obyvatel k 31. 12. 2008

	Počet obcí venkovského prostoru celkem	v tom s počtem obyvatel					z toho se statutem města
		do 199	200 - 499	500 - 999	1 000 - 1 999	2 000 a více	
Olomoucký kraj	351	49	125	103	73	1	4
v tom okresy:							
Jeseník	18	1	4	8	5	-	2
Olomouc	83	9	21	23	29	1	-
Prostějov	92	9	38	28	17	-	-
Přerov	97	20	42	24	11	-	1
Šumperk	61	10	20	20	11	-	1
v tom SO ORP:							
Hranice	30	4	16	7	3	-	1
Jeseník	18	1	4	8	5	-	2
Konice	20	4	10	5	1	-	-
Lipník nad Bečvou	13	2	5	4	2	-	-
Litovel	19	-	9	5	5	-	-
Mohelnice	12	2	6	2	2	-	1
Olomouc	36	2	3	12	18	1	-
Prostějov	72	5	28	23	16	-	-
Přerov	54	14	21	13	6	-	-
Šternberk	19	7	7	5	-	-	-
Šumperk	24	7	4	6	7	-	-
Uničov	9	-	2	1	6	-	-
Zábřeh	25	1	10	12	2	-	-

Nejpočetnější skupinu venkovských obcí tvoří obce od 200 do 499 obyvatel (35,6 % obcí). Tato skupina je nejčetnější také u okresů Prostějov a Přerov. V okrese Šumperk je stejný počet obcí ve skupinách 200 až 499 obyvatel a 500 až 999 obyvatel (v této skupině je také nejvíce obcí okresu Jeseník). Mezi jednotlivými SO ORP Olomouckého kraje jsou nejčetnější skupinou obce 200 až 499 obyvatel. Do této velikostní skupiny je zahrnuto 8 SO ORP. Největší obce jsou v ORP Uničov, kde 6 obcí venkovského prostoru je s počtem obyvatel od 1 000 do 1 999 osob. Dále se do této skupiny řadí nejvíce obcí z SO ORP Olomouc a Šumperk.

Tab. 3.1.3 Obce podle hustoty zalidnění k 31. 12. 2008

	Počet obcí celkem	v tom s hustotou zalidnění (osoby/km ²)											
		do 49		50 - 99		100 - 149		150 - 299		300 - 999		1 000 a více	
		V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Olomoucký kraj	398	93	3	153	8	65	9	37	17	3	9	-	1
v tom okresy:													
Jeseník	24	11	2	5	2	1	1	-	-	1	1	-	-
Olomouc	96	16	-	35	1	19	3	12	6	1	3	-	-
Prostějov	97	17	-	45	-	20	1	10	3	-	-	-	1
Přerov	104	21	-	51	1	16	1	9	3	-	2	-	-
Šumperk	77	28	1	17	4	9	3	6	5	1	3	-	-
v tom SO ORP:													
Hranice	31	12	-	14	-	2	-	2	-	-	1	-	-
Jeseník	24	11	2	5	2	1	1	-	-	1	1	-	-
Konice	21	7	-	11	-	2	1	-	-	-	-	-	-
Lipník nad Bečvou	14	3	-	7	-	3	-	-	1	-	-	-	-
Litovel	20	3	-	12	-	3	-	1	1	-	-	-	-
Mohelnice	14	8	-	2	-	2	-	-	2	-	-	-	-
Olomouc	45	2	-	9	-	14	3	10	3	1	3	-	-
Prostějov	76	10	-	34	-	18	-	10	3	-	-	-	1
Přerov	59	6	-	30	1	11	1	7	2	-	1	-	-
Šternberk	21	10	-	7	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Šumperk	35	17	1	2	3	1	3	3	3	1	1	-	-
Uničov	10	1	-	7	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Zábřeh	28	3	-	13	1	6	-	3	-	-	2	-	-

Nejvíce obcí venkovského prostoru je zařazeno do skupiny obcí s hustotou zalidnění 50 – 99 osob na 1 km². Většina obcí severních okresů venkovského prostoru se začlenila do skupiny s nejnižší hustotou zalidnění tj. do 49 obyvatel na 1 km². Hustota osídlení v obcích městského prostoru se převážně pohybovala v kategorii od 150 do 299 osob na 1 km².

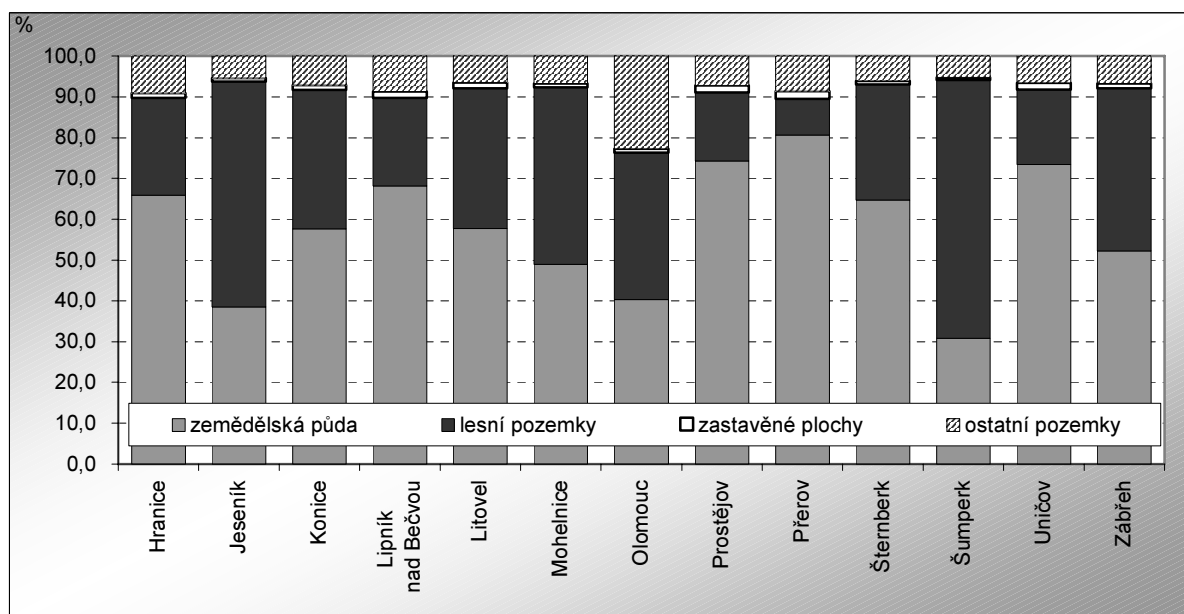
Tab. 3.1.4 Struktura půdního fondu k 31. 12. 2008

Zdroj: Český úřad zeměměřický a katastrální, výpočty ČSÚ

	Rozloha celkem (km ²)		z toho druh pozemku (%)					
	V	M	zemědělská půda		lesní pozemky		zastavěné plochy	
			V	M	V	M	V	M
Olomoucký kraj	3 710	1 557	54,3	50,9	35,1	34,1	1,2	2,5
v tom okresy:								
Jeseník	415	304	38,5	26,5	55,3	65,0	0,8	1,1
Olomouc	1 187	433	51,9	59,1	32,0	24,2	1,1	3,5
Prostějov	669	101	70,5	69,2	20,7	11,0	1,5	4,4
Přerov	622	223	72,4	63,8	17,3	12,6	1,5	3,5
Šumperk	817	496	38,8	49,3	54,6	38,3	0,8	1,8
v tom SO ORP:								
Hranice	276	50	65,9	61,7	23,9	14,2	1,2	3,6
Jeseník	415	304	38,5	26,5	55,3	65,0	0,8	1,1
Konice	154	24	57,7	59,2	34,0	31,6	1,2	1,8
Lipník nad Bečvou	88	31	68,2	71,3	21,6	9,9	1,6	3,1
Litovel	201	46	57,7	61,1	34,4	24,9	1,4	2,7
Mohelnice	130	58	49,0	66,7	43,3	16,3	1,0	2,6
Olomouc	620	239	40,3	59,5	36,0	19,6	1,0	4,4
Prostějov	515	76	74,4	72,4	16,8	4,3	1,7	5,3
Přerov	258	142	80,7	62,9	8,8	12,6	1,9	3,5
Šternberk	207	100	64,7	47,5	28,3	42,6	0,9	1,8
Šumperk	494	364	30,8	44,9	63,3	43,9	0,6	1,5
Uničov	159	48	73,4	79,5	18,4	7,8	1,7	3,1
Zábřeh	193	74	52,3	57,3	39,8	28,0	1,2	2,5

Největší podíl zemědělské půdy na celkové rozloze venkovských obcí mají v okrese Prostějov (70,5 %) a Přerov (72,4 %). Okres Jeseník se vyznačuje tím, že největší podíly celkové rozlohy patří lesním pozemkům, a to jak ve venkovském (55,3 %), tak v městském prostoru (65,0 %). V okrese Šumperk největší část venkovské rozlohy tvoří lesní pozemky (54,6 %), v prostoru městském je to zemědělská půda (49,3 %). Zemědělská půda v okrese Olomouc tvoří více než polovinu celkové rozlohy venkovského a městského prostoru. V převažující většině SO ORP zaujímá největší podíl pozemků venkovského a městského prostoru zemědělská půda. Jenom v SO ORP Jeseník a Šumperk tvoří největší část venkovského prostoru lesní pozemky (u SO ORP Jeseník se to týká i městského prostoru).

Graf 19 Struktura pozemků venkovského prostoru podle SO ORP Olomouckého kraje k 31. 12. 2008

Tab. 3.1.5 Časová dostupnost sídla správního obvodu obce s rozšířenou působností a sídla kraje v roce 2008

Zdroj: www.mapy.cz

	Podíl obyvatel v obcích s časovou dostupností sídla správního obvodu ORP (%)						Podíl obyvatel v obcích s časovou dostupností krajského města (%)					
	do 14 minut		15 - 29 minut		30 a více minut		do 29 minut		30 - 59 minut		60 a více minut	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Olomoucký kraj	42,0	84,7	50,8	11,6	7,2	3,7	30,5	57,4	57,1	30,6	12,4	12,0
v tom okresy:												
Jeseník	19,9	63,5	44,4	10,0	35,7	26,5	-	-	-	-	100,0	100,0
Olomouc	34,3	86,7	64,1	13,3	1,7	-	70,4	90,6	29,6	9,4	-	-
Prostějov	42,6	96,1	51,7	3,9	5,7	-	25,6	81,4	69,2	18,6	5,2	-
Přerov	57,2	89,7	38,2	2,9	4,6	7,4	11,0	55,6	89,0	44,4	-	-
Šumperk	44,7	75,3	43,4	22,5	12,0	2,2	0,9	-	71,2	73,1	27,9	26,9
v tom SO ORP:												
Hranice	56,5	100,0	43,5	-	-	-	-	-	100,0	100,0	-	-
Jeseník	19,9	63,5	44,4	10,0	35,7	26,5	-	-	-	-	100,0	100,0
Konice	51,7	100,0	48,3	-	-	-	-	-	73,9	100,0	26,1	-
Lipník nad Bečvou	82,1	100,0	17,9	-	-	-	16,8	-	83,2	100,0	-	-
Litovel	55,2	100,0	44,8	-	-	-	65,4	100,0	34,6	-	-	-
Mohelnice	79,7	100,0	20,3	-	-	-	5,5	-	94,5	100,0	-	-
Olomouc	19,3	85,2	77,6	14,8	3,1	-	96,9	100,0	3,1	-	-	-
Prostějov	40,9	95,9	52,3	4,1	6,7	-	30,2	85,8	68,3	14,2	1,4	-
Přerov	50,5	84,9	40,7	4,3	8,8	10,8	16,1	81,5	83,9	18,5	-	-
Šternberk	53,1	80,7	46,9	19,3	-	-	50,3	80,7	49,7	19,3	-	-
Šumperk	22,5	64,8	53,9	31,8	23,6	3,4	-	-	41,9	61,4	58,1	38,6
Uničov	46,8	100,0	53,2	-	-	-	-	-	100,0	100,0	-	-
Zábřeh	54,9	89,5	41,2	10,5	3,9	-	-	-	94,5	89,5	5,5	10,5

Další diference mezi obcemi venkovského a městského prostoru jsou viditelné při srovnání časové dostupnosti obyvatel obcí do sídla správního obvodu obce s rozšířenou působností. Zatímco převažující většina obyvatel městských obcí je vzdálená od sídla SO ORP do 14 minut, většina obyvatel obcí venkovského prostoru je vzdálená 15 – 29 minut od sídla svého SO ORP (výjimkou jsou okresy Přerov a Šumperk, kde žije nejvíce obyvatel v obcích vzdálených do 14 minut). Podobná situace je i v rámci jednotlivých ORP. Téměř všichni obyvatelé městského prostoru dojíždí do sídla příslušného SO ORP do 14 minut a cesta obyvatel venkovského prostoru do patřičného sídla je v hodně případech delší.

Obyvatelé bydlící na Jesenicku dojíždí do krajského města Olomouce více než hodinu.